

Πρεσβυτέρου Βασιλείου Κοκολάκη

Μεγάλο Απόδειπνο και δάκρυα μετανοίας

Τήν περίοδο τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς ἡ Ἐκκλησία μας μεταξύ ἄλλων ἀκολουθιῶν ἔχει καθιερώσει καί τό Μεγάλο Ἀπόδειπνο κάθε ἀπόγευμα περίπου στίς 5 με β.μ.

Στήν πρώτη εὐχή τοῦ Μεγάλου Ἀποδείπνου λέει «Καθήλωσον ἐκ τοῦ φόβου σου τάς σάρκας ἡμῶν, καί νέκρωσον τά μέλη ἡμῶν τά ἐπί τῆς γῆς, ἵνα καί ἐν τῇ καθ' ὕπνον ἡσυχία ἐμφαιδρυνώμεθα τῇ θεωρίᾳ τῶν κριμάτων σου». Μέ τήν εὐχή αὕτη παρακαλοῦμε τόν Θεό καί τοῦ λέμε «: Κατάργησε καί μηδένισε τό σαρκικό μας φρόνημα, ὥστε καί κατά τή διάρκεια τῆς νύχτας νά μήν περάσει αὐτός ὁ χρόνος ὡς μηδενικός, νά μήν εἶναι χρόνος ἄχρηστος στή ζωή μας , νά μήν εἶναι χρόνος πού θα περάσει χωρίς ψυχική καί πνευματική ὠφέλεια ἀλλά νά ἔχουμε τή δυνατότητα κατά τήν διάρκεια τῆς νύχτας νά ἀναλογιζόμαστε καί νά μπορούμε νά ἔχουμε τή θεωρία, νά ἔχουμε τήν πνευματική θεωρία, νά ἔχουμε τό νοῦ μας στραμμένο στόν Θεό , νά ἔχουμε εὐαισθησία στή συνείδησή μας, ὥστε νά λειτουργεῖ καί ἡ προσευχή.

Καί ὅλη αὕτη ἡ διάρκεια τοῦ ὕπνου, νά μήν εἶναι χρόνος παθητικός ἀλλά χρόνος ἐνεργητικός, χρόνος μέσα ἀπό τόν ὁποῖο, καλλιεργουμένης τῆς προσευχῆς, καί μέσα στήν ἡσυχία τῆς νύχτας καί μέσα στή χαλαρότητα τῶν ὑπολοίπων πνευματικῶν καί σωματικῶν δυνάμεων, νά ὑπάρχει αὕτη ἡ βαθύτερη ἀφοσίωση στά σχέδια καί τίς βουλές τοῦ Θεοῦ.

Μετά ἀπό ἕξι ψαλμούς πού ἀκολουθοῦν, ἔχουμε τούς στίχους οἱ ὁποῖοι μᾶς φέρνουν μπροστά μας ὅλη τή Θεολογία τῆς Ἐκκλησίας μας. Μᾶς φέρνουν μπροστά στόν Χριστό μας, στήν Παναγία καί στούς Ἁγίους ,τούς ὁποῖους ἐπικαλούμαστε, ζητοῦμε τή βοήθειά τους, ὥστε αὐτό τό διάστημα πού ἀρχίζει μετά τό δείπνο - καί φυσικά μέσα σ'αὐτό περιλαμβάνεται ὁ περισσότερος χρόνος ὡς ὕπνος - νά ὑπάρχει αὕτη ἡ ἐκκλησιολογική συνείδηση, νά κοιμηθοῦμε πιστεύοντας ὅτι δέν εἴμαστε μόνοι, ὅτι δέν εἴμαστε ἀπομονωμένοι. Καί ἐφ' ὅσον ἐρχόμαστε κοντά στυς Ἁγίους μας καί ζητοῦμε τή βοήθειά τους ἀσφαλῶς φεύγει ὁ παράλογος φόβος πού προκαλεῖ ἡ νύχτα καί ἀρχίζει πλέον μιά χαρισματική ἐπικοινωνία μέ τόν Ἅγιο Ἄγγελο τῆς ζωῆς μας , μέ τούς Ἁγίους μας, μέ τόν τιμῶμενο Ἅγιο πού ἤδη ἔχει ἀρχίσει νά γιορτάζει ἀπό τόν ἑσπερινό πού προηγήθηκε τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Ἀποδείπνου, καί ἐπομένως κοιμόμαστε ὄχι μέ αὐτό τό αἶσθημα τῆς μοναξιάς, τοῦ ὅτι εἶμαι μόνος καί ἔρημος στόν κόσμο, ὅτι δέν μέ καταλαβαίνει κανείς, δέν μέ καταλαβαίνει ὁ σύντροφός μου, δέν μέ καταλαβαίνουν οἱ συνεργάτες μου, εἶμαι ἀπόλυτα μόνος. Ἀλλά κοιμόμαστε ἀφημένοι στήν ἀγκαλιά τῶν Ἁγίων μας!

Μετά ἀπό κάποιες ἄλλες ἀριστουργηματικές εὐχές καί κυρίως τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ἔχουμε τόν Ν΄ Ψαλμό, ὁ ὁποῖος συνοψίζει καί ὅλο τό ἱερό ψαλτήριο καί μόνο αὐτός ὁ Ν΄ Ψαλμός μπορεῖ νά καθαρῆσει τήν ψυχή μας. Εἶναι μιά προσωπική μυστική ἐξομολόγησι σέ

καθημερινή βάση, και δέν έχουν άδικο εκείνοι οι άνθρωποι που μας λένε πολλές φορές, ότι εγώ, Πάτερ, πηγαίνω στην εικόνα και εξομολογούμαι τις αμαρτίες μου και ειρηνεύω. Πράγματι τί καλύτερο απ'αυτό. Είναι πράγματι πάρα πολύ σπουδαία αυτή η εμπειρία, αρκεί φυσικά να είναι επικοινωνία, να μην είναι μιά αιτιολογία, να μην είναι ένα άλλοθι, για να αποφύγει κανείς την ιερά εξομολόγηση. Και μακάρι αυτό να τό κάνουμε καθημερινά και συνειδητά. Δηλαδή μέσα σ'αυτόν τό χώρο της προσευχής μας να υπάρχει και μιά μυστική έσωτερική εξομολόγηση προς τον Κύριό μας, όπως έκανε ο Δαβίδ, ο οποίος κάθε βράδυ έλουζε τό στρώμα του και τό μαξιλάρι του με τά δάκρυά του και μετά από μιά τέτοια μυστική έξαγόρευση, προσωπική, έσωτερική όλων των κριμάτων του, καθαριζόταν ή συνειδησή του, και πλέον κοιμόταν ήσυχος, ήρεμος, αναπαυμένος, και μπορούσε τότε από εκεί και πέρα να έχει μυστικές πνευματικές έσωτερικές αναβάσεις.

Ο Άγιος Ίγνάτιος Μπριαντσανίνωφ μας διδάσκει ότι τά δάκρυα είναι φυσικό αποτέλεσμα της πεσμένης ανθρωπίνης φύσεως. Πρίν από την προπατορική πτώση, ή φύση μας δέν γνώριζε τά δάκρυα. Γνώριζε μόνο την ολοκάθαρη απόλαυση της παραδείσιας μακαριότητας. Άλλά την έχασε αυτή ή μακαριότητα. Και της έμειναν τά δάκρυα ως έκφραση του πόθου της για ή μακαριότητα, ως μαρτυρία της πτώσεώς της, ως απόδειξη της παραδόσεώς της στην όργή του Θεού αλλά και ως έλπίδα της μελλοντικής επιστροφής της στη μακαριότητα. Άξιόπιστη είναι αυτή ή έλπίδα, επειδή ή θλίψη για την άπώλεια της ούράνιας μακαριότητας δέν μπορεί να την αποδιώξει καμιά πρόσκαιρη απόλαυση. Παραμένοντας ανικανοποίητη ή φύση μας, προσμένει ικανοποίηση. Στά δάκρυά της ζει μυστικά ή παρηγοριά και στό πένθος της ή χαρά. Ο άνθρωπος όποια επίγεια ευημερία κι αν απολαμβάνει, σ'όποια ύψη δόξας κι αν βρίσκεται, σ' όποια ευτυχία κι αν κολυμπά, συναντά και βιώνει στιγμές, ώρες και μέρες τέτοιες, που μή βρίσκοντας ανακούφιση σε καμιά άλλη παρηγοριά, καταφεύγει σ'αυτή που του προσφέρουν τά δάκρυα.

Κάποιες φορές συμβαίνει να έχει κάποιος από ή φύση του ιδιαίτερη προδιάθεση προς τά δάκρυα. Έτσι δακρύζει σε κάθε ευνοϊκή περίπτωση. Τέτοια δάκρυα ονομάζονται φυσικά. Υπάρχουν όμως και δάκρυα άμαρτωλά. Είναι εκείνα που προέρχονται από έμπαυεις κινήσεις της ψυχής. Τέτοια δάκρυα πληθωρικά και εύκολα χύνουν οι άνθρωποι που είναι παραδεδомένοι σε κάθε λογής φιληδονία. Τέτοια δάκρυα χύνουν επίσης όσοι βρίσκονται στην πλάνη. Άφθονα δάκρυα όφείλονται σε κενοδοξία, σε ύποκρισία, σε προσποίηση, σε ανθρωπαρέσκεια και σε κακότητα.

Σύμφωνα με τις νουθεσίες των Άγίων Πατέρων τόσο τά φυσικά όσο και τά άμαρτωλά δάκρυα, μόλις αυτά έμφανίζονται, πρέπει να τά στρέφουμε σε θεάρεστα, σε πνευματικά, αλλάζοντας την αιτία τους. Να φέρνουμε δηλαδή στό νου μας τά άμαρτήματα που διαπράξαμε, τον αναπόφευκτο θάνατο που θά έρθει σε άδηλη ώρα, την κρίση του Θεού και να κλαίμε για τις αιτίες των άμαρτημάτων μας.

Έκείνοι που από φυσική κλίση χύνουν ποτάμια τά δάκρυα, καθώς κι εκείνοι που τά χύνουν από κάποια άμαρτωλή παρόρμηση, όταν θά θελήσουν να κλάψουν θεάρεστα, διαπιστώνουν ότι μέσα τους υπάρχει μιά ασυνήθιστη ξηρασία. Από τά μάτια τους δέν μπορεί να τρέξει ούτε ένα δάκρυ. Αυτό δείχνει ότι τά δάκρυα τά πνευματικά είναι θεϊκά δώρα. Και για να τά αποκτήσει κανείς πρέπει πρώτα ν'αποκτήσει τό φόβο του Θεού και ή μετάνοια.

Αιτία των δακρύων είναι ή διαπίστωση και ή συναίσθηση της άμαρτωλότητάς μας.

Αυτός πού βρίσκεται συνεχώς ανάμεσα στους ανθρώπους, αν κόβει τό δέλημά του και δέν ξετετάζει τά πταισμάτα τῶν ἄλλων, αὐτός ἀποκτᾶ τό πένθος. Καί τό πένθος τόν βοηθᾷ νά συγκεντρώνει τούς λογισμούς του. Καί ὅταν συναχθοῦν καί ἐλεγχθοῦν οἱ λογισμοί, γεννοῦν τήν κατά Θεόν λύπη. Καί ἡ λύπη γεννᾷ τά δάκρυα. Γράφει ὁ ἅγιος Ἰσαάκ ὁ Σύρος ὅτι τά δάκρυα πού παρουσιάζονται κατά τήν προσευχή εἶναι σημεῖο τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ, τό ὅποιο ἀξιόδηκε ἡ ψυχή μέ τή μετάνοιά της, καί σημεῖο τοῦ ὅτι ἡ μετάνοια ἔγινε δεκτή καί ἄρχισε νά εἰσέρχεται μέ τά δάκρυα στήν πεδιάδα τῆς καθαρότητος. Ἄν οἱ λογισμοί δέν ἀπαλλαγοῦν ἀπό τά πρόσκαιρα πράγματα, καί δέν πετάξουν ἀπό πάνω τους τήν ἐλπίδα τοῦ κόσμου, ἂν δέν περιφρονήσουν τό κοσμικό φρόνημα καί δέν ἀρχίσουν νά ἐτοιμάζουν ἀγαθά ἐφόδια γιά τήν ἐξοδό τους ἀπ αὐτόν τόν κόσμο, ἂν δέν ἀρχίσουν νά κινοῦνται στήν ψυχή λογισμοί γιά τά ἐκεῖ πράγματα, τά μάτια δέν μποροῦν νά δακρῦσουν. Τά δάκρυα πού χύνονται γιά τίς ἁμαρτίες, στήν ἀρχή εἶναι πικρά. Σιγά – σιγά τά πικρά δάκρυα ἀρχίζουν νά ἀνακατώνονται μέ δάκρυα παρηγορίας πού χαρίζουν ἕνα αἰσθημα ἰδιαίτερης ἡρεμίας, πραότητος καί ταπεινοφροσύνης.

Γιά νά θρηνήσει κανεῖς θεάρεστα πρέπει νά ἀπομακρυνθεῖ ἀπό τόν κόσμο καί τούς ἀνθρώπους, νά μείνει ὀλομόναχος ὡς πρός τό νοῦ καί τήν καρδιά. Ὁ μέγας Βαρσανούφιος ἔλεγε ὅτι τό νά μήν ἔχεις καμιᾶ μέριμνα εἶναι ἐκεῖνο πού σέ κάνει νά προσεγγίσεις τήν ἡσυχία. Καί τό νά μή σέ λογαριάζουν οἱ ἄνθρωποι γιά τίποτε εἶναι ἐκεῖνο πού σέ κάνει νά παραμένεις μέσα στήν ἡσυχία. Καί τό νά πεθάνεις γιά κάθε ἄνθρωπο εἶναι ἐκεῖνο πού σέ κάνει κληρονόμο τῆς ἡσυχίας καί τῶν θησαυρῶν της.

Ὁ ἅγ. Ἰωάννης ὁ Σιναΐτης λέει ὅτι δέν θά κατηγορηθοῦμε τήν ὥρα τοῦ θανάτου μας ἐπειδή δέν κάναμε θαύματα ἢ ἐπειδή δέν θεολογήσαμε ἢ ἐπειδή δέν φθάσαμε στή θεία θεωρία. Ὅπωςδήποτε ὅμως θά δώσουμε λόγο στόν Θεό ἐπειδή δέν πενήθησαμε ἀδιάλειπτα, δέν παραμείναμε στή διαρκή σωτήρια λύπη γιά τήν ἁμαρτωλότητά μας.